

Бернацька О. В.

МОДЕЛЮВАННЯ СИТУАЦІЙ МОВЛЕННЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ

Стаття присвячена питанням моделювання ситуацій мовленнєвої діяльності та визначенню їх ролі у формуванні іншомовної комунікативної компетенції студентів під час вивчення іноземної мови. У статті акцентується увага на моделюванні ситуацій мовленнєвої діяльності з англійської мови при застосуванні англомовного контенту (художнього тексту англійською мовою, матеріалу пісень, віршів, скоромовок, фільмів).

Ключові слова: моделювання, компетенція, читання, художній контент, іншомовна комунікативна компетенція, ситуація мовленнєвої діяльності.

В умовах поширення інтеграційних освітніх процесів перед вищою школою постає завдання значно підвищити рівень підготовки студентів з іноземної мови на основі компетентнісного підходу. Постійно зростаючі вимоги, щодо рівня володіння іноземною мовою студентів, диктують необхідність пошуку відповідних форм та методів викладання іноземної мови у вищій школі. В оновленні змісту навчального матеріалу, щоб він був цікавим для сучасної молоді, моделювання типових ситуацій мовленнєвої діяльності відіграють значну роль, вони забезпечують наявність необхідної мотиваційної складової процесу навчання англійської мови. При цьому важливу роль в моделюванні ситуацій має використання художнього контенту, а саме: художніх та публіцистичних текстів, прикладів народної творчості, пісень, скоромовок, віршів, фільмів англійською мовою.

Мета статті полягає в тому, щоб з'ясувати зміст понять модель і моделювання, теоретичні основи моделювання ситуацій мовленнєвої діяльності; дослідити та проаналізувати роль моделювання ситуацій мовленнєвої діяльності у формуванні іншомовної компетенції студентів, визначити шляхи покращення іншомовної компетенції майбутнього учителя на основі застосування художнього контенту (тексту пісень, скоромовок, художньої літератури, фільмів).

Теоретичний аналіз науково-педагогічної літератури показав, що значення моделювання ситуацій у навчанні визнається багатьма психологами, педагогами і методистами. Саме поняття “моделювання” є досить широким і недостатньо конкретизованим, щодо використання його під час вивчення освітнього змісту у вищій школі. Різноманітні погляди на проблему моделювання знайшли відображення у працях вітчизняних і зарубіжних вчених. Моделювати, на думку дослідників (Р. Шеннона, В. Штоффа, Ельма-Граби, Р. Ешбі, Рональд Картер, Дж. Ровуа), означає уявити, досягнути сутність явища, не використовуючи експериментів на реальному об'єкті.

Вони розглядають моделювання як непрямий, опосередкований метод наукового дослідження об'єктів пізнання (безпосереднє вивчення їх з певних причин неможливе, ускладнене чи недоцільне) шляхом дослідження їх моделей. Проблеми моделювання ситуацій професійної діяльності знайшли відображення у працях С. І. Висоцької, В. К. Борозенець, Ю. А. Гапон, Р. Я. Касімова, В. П. Мізінцева, Н. Голуб. Вивчення й аналіз їх дав можливість зробити такі висновки, що характеризують моделювання:

1. Моделювання – приблизне відтворення певних об'єктів, що через свою складність не піддаються чи погано піддаються дослідженню.

2. Модель відрізняється від простого описання повнотою і точністю виявлених властивостей.

3. Модель є цінним і досить надійним джерелом інформації про досліджуваний об'єкт.

4. Імітаційне моделювання є одним із засобів поліпшення навчання.

5. Використання моделювання в процесі навчання сприяє поглибленню знань з основ наук. Воно сприяє зв'язку теорії з практикою, формуванню практичних навичок.

6. Модель як метод навчання іноземної мови у вищій школі.

У педагогіці під моделюванням тривалий час розуміли раціональну організацію програмового матеріалу, який відтворюється з допомогою певних понять, схем, таблиць, термінології. Однак не завжди у моделі відбивається лише структурна сторона об'єкта. Звертаючись до моделей-схем, можна засобами графічної наочності показати не тільки структурну сутність навчального процесу, але й його динаміку. Такий спосіб побудови моделей є найбільш перспективним, хоча достовірність його компонентів не може бути такою високою, як при логіко-математичному моделюванні.

Розглядаючи моделювання як метод навчання у вищій школі, Н. Голуб зазначила: “Залежно від форми навчання (лекція, лабораторне чи практичне заняття) моделювання виконує різні завдання і функції. Під час лекційного заняття моделювання дає змогу представити модель як результат пізнання, відповідно реалізуються такі завдання:

- 1) презентація об'єкта вивчення в упорядкованому вигляді;
- 2) отримання розгорнутої інформації про предмет чи явище;
- 3) пояснення й ілюстрування елементів складного явища;
- 4) забезпечення процесу пізнання” [9, с. 67].

Сас О. О., Ференчук Н. В. виділяють три види моделювання: серіаційне, рухове, часово-просторове. “Просторове моделювання казок – більш складний вид, за допомогою якого часові події казки можуть бути наочно представлені у вигляді моделі. При цьому спочатку використовуються готові просторові моделі... Увага дітей звертається на характеристику персонажів” [12].

Аналіз науково-педагогічної літератури, інтернет-джерел, практичний досвід викладацької діяльності доводить, що забезпечення необхідного рівня іншомовної підготовки майбутнього педагога тільки під час аудиторних занять з англійської мови не можливо, особливо в навчальних групах з навантаженням 18 годин практичних занять за семестр. В навчальних планах, де переважає кількість годин на самостійну роботу з англійської мови значним потенціалом удосконалення навчання іноземної мови має слугувати студентський лінгвістичний клуб. Успішне вивчення іноземної мови і формування необхідного рівня іншомовної компетенції буде успішним тільки за умов комплексної навчальної діяльності в аудиторний та позааудиторний час. Тому так важлива для нас організація позакласної навчальної діяльності студентів (у формі – диспут, клуб, круглий стіл, проект, редакція). Лінгвістичний клуб – це модель клубного об'єднання, що інтегрована до системи навчання іноземної мови майбутніх учителів початкової школи та іноземної мови, яка реалізує лінгвістичну, когнітивну та комунікативну функції. Лінгвістичний клуб доцільно створити на базі кафедри іноземних мов та методики їх навчання з метою покращення професійної компетентності майбутнього учителя іноземної мови та початкових класів, удосконалення їх іншомовної компетентності, мотивації самостійної навчальної діяльності з вивчення аспектів мови (лексики, граматики, фонетики) та видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння, письмо). До роботи в клубі запрошуються студенти з достатнім рівнем володіння іноземною мовою А, В. Засідання та робота учасників клубу відбувається в позааудиторний час на добровільній основі. Учасники клубу мають право вносити пропозиції щодо змісту роботи клубу, вивчення певних тем, аспектів мови, що є найбільш інтересними для вивчення. Для занять клубу застосовуються такі засоби навчання: словники, газети, художня література, художні (документальні, навчальні) фільми, аудіо записи, Інтернет ресурси. Концепція діяльності лінгвістичного клубу визначена: положеннями теорії полікультурного навчання (діалогічний взаємозв'язок культурних просторів, толерантне відношення до іншої

культури, інтерес до культури мови, що вивчається; принципами неформального навчання (добровільність, свобода вибору, особистий інтерес); концепцією діалогу культур.

М о д е л ь 1

ПЛАН РОБОТИ

Тема	Термін	Форма контролю
Читання, переклад, обговорення художнього тексту: L. Carroll Alice in Looking Glass Country, Washington Irving “The legend of sleepy Hollow” Frank Baum “The Wonderful Wizard of Oz” Jack London “ The Son of the wolf”, Jerome David Salinger “The Catcher in the rye”	Вересень- жовтень	конспект словник літературна презентація, художнє читання
перегляд художнього фільму англійською мовою 1/Pygmalion 2/The King speech (the last speech from the great movie “The King’s speech”) 3/ A little man 4/The sounds of music 5/Mary Poppins	Листопад, грудень	Обговорення, Круглий стіл, Випуск святкової газети, статті
Співаємо англійської разом. English songs 1/Jingle Bells 2/ My favourite things 3/ A spoonful of sugar (from Mary Poppins) 4/ We wish you a Marry Christmas 5/ My Way. – Frank Sinatra 6/ Let’s go fly a kite (from Mary Poppins)	Вересень - грудень	Хорова робота, спів, словникова робота, концерт, вистава
Listening and reading practice David Cameron Conservative Party speech, Barak Obama speech,	Січень-лютий	Круглий стіл (аудіювання)
Аналіз лексичного матеріалу (застосування частотних дієслів, іменників, ідіом, сталих виразів, прикметників в промовах носіїв мови David Cameron speech, Barak Obama speech, The King speech	березень	Стаття, реферати
Synonyms and antonyms in British tales Poems: The House the Jack built, There was a crooked man Humpty-Dumpty	квітень	Конспект, участь у конференції
Composition – Тема дитинства в творах Ч. Діккенса (на основі творів Олівер Твіст, Різдвяна пісня, Ніколас Ніклбі)	Травень- червень	Реферати, доповідь, творча робота, проект

Для удосконалення та іншомовної комунікативної компетенції студентів необхідне формування читацької компетенції, для цього ми розробили список рекомендованих джерел англійською мовою (твори дитячої американської та британської літератури, художні фільми, народна усна творчість, вірші, пісні англійською мовою, публіцистичний матеріал). Логіка відбору мовного матеріалу відповідає таким вимогам (Модель 2):

1. Мотиваційна складова англомовного матеріалу (контент має подобатись студенту та бути цікавим, спонукати до самостійної подальшої роботи).
2. Наявність фонетичної та лексичної моделі іншомовного спілкування.
3. Містить зорову та слухову наочність.
4. Реалізує соціокультурний компонент навчання.
5. Створює англомовне середовище.
6. Завдання мають творчий характер, спонукають до пошукової діяльності.
7. Рівень складності художнього контенту відповідає навчальним можливостям студента, коли сформовано необхідний рівень читацької та іншомовної компетентності.

8. Навчання приносить задоволення, радість, позитивні емоції.

Наявність читацької компетентності як іноземною так і рідною мовою має суттєвий вплив на ефективність формування іншомовної компетентності. Цим і визначається місце художнього твору у вивченні іноземної мови. Художній текст – це автентичний матеріал для використання мови в природних і різноманітних формах, що здатен формувати соціокультурну та лінгвістичну компетенції студентів, розвиває механізми пам'яті та мислення, аналізу та порівняння. Читання іноземною мовою художнього або публіцистичного матеріалу дозволяє значно поширити кругозір, починають діяти механізми сприйняття, розуміння, розвивається механізм мислення англійською мовою.

У вітчизняній методиці викладання іноземної мови вихідними положеннями є: аналіз тексту може проводитися лише на базі високого ступеня володіння іноземною мовою; По-друге, оскільки володіння іноземною мовою відбувається за межами вторинної мовної спільності, художній текст “певною мірою реконструює мовне середовище [11]. Під метою читання розуміється розвиток здатності читати іноземною мовою настільки вільно, щоб отримувати задоволення від читання. Досягнення задоволення можливе лише при певному ступені сформованості читацької компетентності.

Моделювання ситуацій іншомовної мовленнєвої діяльності у навчальному процесі в аудиторній та особливо в позааудиторній час забезпечують успішне формування іншомовної компетенції студентів та мають практичну спрямованість на професійну підготовку майбутнього учителя. Системне використання методу моделювання ситуацій мовленнєвої діяльності або комунікативних ситуацій має суттєві переваги у практичній підготовці студентів з іноземної мови, що дозволяє: інтенсифікувати процес навчання іноземної мови; створювати мотивацію іншомовної мовленнєвої діяльності студентів; створювати атмосферу англомовного середовища навколо студента, формувати механізми мислення англійською мовою; більш успішно досягати цілей навчання та якісної професійної підготовки, отримувати студентами досвіду практичної діяльності, самостійної роботи.

Використана література:

1. *Борозенец Г. К.* Модель профессионально ориентированного суггестивно-коммуникативного обучения иностранным языкам в неязыковом вузе / Г. К. Борозенец. – Тольяти : Изд. Тольятинского политех. института, 2001. – 107 с.
2. *Иновационные педагогические технологии и организация учебно-воспитательного и методического процессов в школе: использование интерактивных форм и методов процессе обучения учащихся и педагогов.* – Волгоград : Учитель, 2007. – 91 с.
3. *Всеукраїнські науково-практичні читання студентів і молодих науковців, присвячені педагогічній спадщині К. Д. Ушинського, В. А. Сухомлинського.* – Одеса : ПДПУ, 2004. – 168 с.
4. *Барнс Л. Б.* Преподавание и метод конкретных ситуаций (конкретные ситуации и дополнительная литература) / Л. Б. Барнс, К. Р. Кристенсен, С. Дж. Хансен. – Москва : Гардарики, 2000. – 501 с.
5. *Традиции и инновации в методике обучения иностранным языкам.* – СПб. : КАРО, 2007. – 288 с.
6. *Васильева Э. П.* A Guide to Better Comprehension and Translation : учеб. пособ. для слушателей образов. Программы “Переводчик в сфере профессиональной коммуникации” / Э. П. Васильева, А. А. Харьковская, О. Б. Мехеда ; Самарский гос. Ун-т; Центр повышения квалификации и подготовки специалистов. – Самара : “Самарский университет”, 2000. – 173 с.
7. *Воловик П. М.* Проблеми порівняння ефективності різних форм і методів навчання та виховання / П. М. Воловик // Неперервна проф. освіта: теорія і практика // Науково-практичний журнал. – 2002. – Випуск 1 (5). – С. 93-102.
8. *Гапон Ю. А.* Проблемная ситуация в игровом обучении чтению научно-технической литературы / Ю. А. Гапон, Н. А. Шушина // Проблемность в обучении иностранным языкам в вузе : межвуз. сб. науч. тр. – Пермь : Пермский гос. Тех ун-т, 1994. – 307 с.
9. *Голуб Н.* Моделювання як метод навчання у вищій школі / Н. Голуб // Вісник Львів. Ун-ту., Серія філол., 2010. – Вип. 50. – С. 66-72.
10. *Шоу Б.* Пигмалион. Одноактные пьесы =Pygmalion/ One-act Plays / Б. Шоу. – М. : Айрис-пресс, 2003. – 256 с.
11. *Пахомова Т. О.* Читацька компетентність у процесі вивчення іншомовних художніх текстів [Електронний ресурс] / Т. О. Пахомова. – Режим доступу : web.znu.edu.ua

12. Сас О. О. Метод моделювання в розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку / О. О. Сас, Н. В. Ференчук // Народна освіта. Електронне наукове фахове видання, № 1021, від 07.10.15.

References:

1. Boroznets G. K. Model professionalno orientirovannogo suggestivno-kommunikativnogo obucheniya inostrannym yazykam v neyazykovom vuze / G. K. Boroznets. – Tolyati : Izd. Tolyatinskogo politekh. instituta, 2001. – 107 s.
2. Innovatsionnye pedagogicheskie tekhnologii i organizatsiya uchebno-vospitatelnogo i metodicheskogo protsessov v shkole: ispolzovanie interaktivnykh form i metodov protsesse obucheniya uchashchikhsya i pedagogov. – Volgograd : Uchitel, 2007. – 91 s.
3. Vseukrainski naukovopraktychni chytannia studentiv i molodykh naukovtsiv, prysviacheni pedahohichnii spadshchyni K. D. Ushynskoho, V. A. Sukhomlynskoho. – Odesa : PDP, 2004. – 168 s.
4. Barns L. B. Prepodavanie i metod konkretnykh situatsiy (konkretnye situatsii i dopolnitelnaya literatura) / L. B. Barns, K. R. Kristensen, С. Dzh. Khansen. – Moskva : Gardariki, 2000. – 501 s.
5. Traditsii i innovatsii v metodike obucheniya inostrannym yazykam. – SPb. : KARO, 2007. – 288 s.
6. Vasileva E. P. A Guide to Better Comprehension and Translation : ucheb. posob. dlya slushateley obrazov. Programmy “Perevodchik v sfere professionalnoy kommunikatsii” / E. P. Vasileva, A. A. Kharkovskaya, O. B. Mekheda ; Samarskiy gos. Un-t; Tsentр povysheniya kvalifikatsii i podgotovki spetsialistov. – Samara : “Samarskiy universitet”, 2000. – 173 s.
7. Volovyk P. M. Problemy porivniannia efektyvnosti riznykh form i metodiv navchannia ta vykhovannia / P. M. Volovyk // Neperervna prof. osvita: teoriia i praktyka // Naukovopraktychnyi zhurnal. – 2002. – Vypusk 1 (5). – S. 93-102.
8. Gapon Yu. A. Problemnaya situatsiya v igrovom obuchenii chteniyu nauchno-tekhnicheskoy literatury / Yu. A. Gapon, N. A. Shushina // Problemnost v obuchenii inostrannym yazykam v vuze : mezhvuz. sb. nauch. tr. – Perm : Permskiy gos. Tekh un-t, 1994. – 307 s.
9. Holub N. Modeliuvannia yak metod navchannia u vyshchii shkoli / N. Holub // Visnyk Lviv. Un-tu., Seria filol., 2010. – Vyp. 50. – S. 66-72.
10. Shou B. Pygmalion. Odnoaktnye pesy =Pygmalion/ One-act Plays / B. Shou. – M. : Ayris-press, 2003. – 256 s.
11. Pakhomova T. O. Chytatska kompetentnist u protsesi vyvchennia inshomovnykh khudozhnikh tekstiv [Elektronnyi resurs] / T. O. Pakhomova. – Rezhym dostupu : web.znu.edu.ua
12. Sas O. O. Metod modeliuvannia v rozvytku movlennia ditei starshoho doshkilnoho viku / O. O. Sas, N. V. Ferenchuk // Narodna osvita. Elektronne naukovе fakhove vydannia, № 1021, vid 07.10.15.

Бернацкая Е. В. Моделирование ситуаций коммуникативной деятельности как основа формирования иноязычной компетенции.

Статья посвящена вопросам моделирования ситуаций речевой деятельности и определению их роли в формировании иноязычной коммуникативной компетенции студентов во время изучения иностранного языка. В статье акцентируется внимание на моделировании ситуаций речевой деятельности по английскому языку при применении англоязычного контента (художественного текста на английском языке, материала песен, стихов, скороговорок, фильмов).

Ключевые слова: моделирование, модель, компетенция, формирование коммуникативной компетенции, ситуация коммуникативной деятельности, читательская компетентность, контент, художественная литература.

Bernatska O. V. Modelling of the situations of communicative activities as the basis of Foreign Language competence formation.

The author of this article analyses the conditions of modelling of the communicative situations and determines their roles in the formation of foreign language competence. The article deals with such terms as models and modelling, typical situations of speaking activities and learning English content. Modelling implementation in teaching procedure can solve the problem of motivation and improve the main learner's competences, skills and abilities in the English language. English reading competence has a strong impact on the communicative competence development of students.

The article offers an educational plan for teaching the English language based on such method as modelling of situations which encourages the use of a foreign language in the classroom and after-classes activities. This plan contains the information about books, films, songs, poems and topics for discussion which can help students to improve necessary English skills, comprehension, reading competence and linguistic competence. The method of modelling provides the special atmosphere and spirit of lessons when students feel relaxed and friendly. It gives the learners of the lessons new opportunities such as high self-esteem, motivation, involvement, confidence, low anxiety and enthusiasm.

Keywords: *model, modelling, competence, communicative competence, learning process, reading competence, content, situations of communicative activities, fiction.*

УДК 378:81(075)

Бобрицька В. І.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСВІТИ

У статті обґрунтовано доцільність застосування інформаційно-комунікаційних технологій у процесі підготовки майбутнього вчителя до оцінювання навчальної діяльності учнів; схарактеризовано методiku застосування системи Moodle у процесі діагностики навчальної успішності студентів як умову опанування майбутнім учителем технології оцінювання /самооцінювання навчальних досягнень, набуття умінь моделювати ці процеси з огляду на специфіку майбутньої професійної діяльності.

Ключові слова: *інформатизація освіти, інформаційно-комунікаційні технології, оцінювання навчальних досягнень учнів, підготовка майбутнього вчителя.*

Формування глобального освітнього простору суттєво впливає на процес і результати навчання та виховання молодшої людини в сучасному навчальному закладі. Проте, водночас із беззаперечним і часто неоднозначним впливом цього простору на розвиток інформаційно-освітніх систем, це створює потужний стимул для теоретичних і прикладних досліджень нагальних проблем освіти в умовах її інформатизації. На нашу думку, актуальність таких досліджень пов'язана з тим, що в теперішній час спостерігається стала залежність між успіхами у навчанні учнівської і студентської молоді та якістю їхньої підготовки щодо застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), їх ІКТ-компетентності. Так, на етапі здобуття середньої освіти ефективність засвоєння учнями навчальної інформації визначається не її обсягом, а вмінням орієнтуватися у швидкоплинних інформаційних потоках, самостійно набувати нових знань, здійснювати самоконтроль за виконанням дій, здатністю до подальшого здобуття професії в умовах розвитку суспільства знань [2, с. 273-274]. Інформатизація освіти у вищій педагогічній школі спрямовується на підготовку кваліфікованого учителя, конкурентного, компетентного, мобільного, здатного працювати на рівні світових стандартів, готового до постійного професійного удосконалення впродовж життя.

Оскільки педагог є ключовою постаттю освітнього процесу, то особливо відчутною є потреба пошуку адекватних методик навчання у процесі професійної підготовки майбутнього вчителя. З огляду на це, метою цього дослідження визначено: обґрунтування організаційних і навчально-методичних підходів до підготовки майбутнього вчителя до оцінювання навчальних досягнень учнів в умовах інформатизації освіти. Для досягнення **мети** зосередимося на розв'язанні таких **завдань**: 1) обґрунтувати доцільність застосування інформаційно-комунікаційних технологій у процесі підготовки майбутнього вчителя до оцінювання навчальної діяльності учнів; 2) схарактеризувати методiku застосування системи Moodle у процесі діагностики навчальної успішності студентів як умову опанування майбутнім учителем технології оцінювання навчальних досягнень.

Суттєвий внесок у розв'язання проблеми моніторингу рівня навчальних досягнень з використанням інтернет-технологій здійснено колективом учених (В. Биков, Ю. Богачков, Ю. Жук), якому належить перше спеціальне видання, присвячене проблемі автоматизації експериментальних педагогічних досліджень і застосуванню в них ІКТ, зокрема процесу визначення рівня навчальних досягнень учнів методами тестування [6].